

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ
МУЗЕЙНОЇ РАДИ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ,
ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ, ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА – МІНІСТРА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ,
ГОЛОВИ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І ДУХОВНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Президенту України
п. ПОРОШЕНКУ П.О.

Голові Верховної ради
України
п. ГРОЙСМАНУ В.Б.

Прем'єр-міністру України
п. ЯЦЕНЮКУ А.П.

Віце-прем'єр-міністру
– Міністру культури
України
п. КИРИЛЕНКУ В.А.

Голові Комітету з питань
культури і духовності
Верховної ради України
п. КНЯЖИЦЬКОМУ М.Л.

19.12.2014

Музейна рада при Міністерстві культури України стурбована новою хвилею «децентралізації» закладів культури національного значення. Йдеться про наміри Кабінету Міністрів України з 2015-го року передати всі підпорядковані Міністерству культури України музейні заклади, у тому числі Національний заповідник «Софія Київська» та Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, занесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, а також Національний науково-дослідний реставраційний центр, на баланс місцевих бюджетів (областей) і міста Києва (додаток №10 до проекту Державного бюджету України).

Окремо наголошуємо на невідповідності Конституції України намірів передати всі національні заклади культури місцевим громадам. Зокрема, ст.11 покладає винятково на Державу «сприяння консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України». Ст.54 стверджує, що саме на Державу покладається «забезпечення збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вжиття заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами». Тим часом, ст.140 передбачає, що основним завданням місцевого самоврядування є «самостійне вирішення питань місцевого значення», в той час як національні заклади мають винятково загальнодержавне значення. Ст.143 надає право територіальним громадам самостійно «реорганізувати й ліквідовувати комунальні підприємства, організації і установи», а отже, є ймовірність того, що із-за неможливості фінансово утримувати національні заклади чи відповідно до політичних уподобань регіонів, вони можуть бути реорганізовані чи й зовсім ліквідовані.

Цілком усвідомлюючи потребу системних реформ, зокрема і в галузі культури, складну політичну й економічну ситуацію в державі, **звертаємо Вашу увагу на негативних наслідках передбачуваних заходів з децентралізації провідних закладів культури**, що однозначно призведуть до поглиблення кризи й подальшої деградації національної культури, применшення націотворчої ролі важливих центрів музейної справи, які формувалися впродовж десятиліть, постають символами й рушійною силою державного поступу, інноваційними моделями розвитку для закладів культури регіонального рівня.

Серед очевидних загроз і негативних наслідків передачі національних музейних закладів у підпорядкування місцевих громад найнебезпечнішими вважаємо такі:

- цілковиту неможливість місцевих бюджетів забезпечити належне фінансування діяльності національних музеїв, заповідників і реставраційних закладів, роль яких не обмежується винятково потребами місцевих громад;
- неминуче скорочення видатків на багатогранну діяльність національних закладів призведе до згортання розпочатих наукових, експозиційних, реставраційних і культурологічних програм, міжнародної співпраці, а також до скорочення штатних розписів, звільнення досвідчених працівників, зменшення заробітної плати, а отже й до міграції першокласних фахівців в інші галузі;
- розбалансування налагодженої системи управління й сформованої практики співпраці національних закладів;
- виникнення міжнародних правових колізій, пов'язаних із передачею з державного на місцеві бюджети відповідальності за дотримання стандартів збереження національних музеїв, що входять до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;
- загострення проблем зі збереженням земель історико-культурного призначення, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, національні музейні заклади, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби;
- загострення латентних протиріч між інтересами місцевих громад і національних музеїв;
- нівелювання провідної ролі й значення національних музеїв у розвитку культури держави, їх провінціалізацію й фактичне усунення від націотворчих процесів, від активного впливу на процеси збереження національної історико-культурної спадщини та підтримку сучасних форм музейної діяльності;
- приречення національних закладів на правовий, фінансовий та організаційний колапс, боротьбу за виживання, поступову й неминучу деградацію;
- усунення держави від відповідальності за розвиток національних музеїв, а отже й розвиток національної культури в країні загалом;
- загострення існуючих хронічних проблем у музейної галузі України;
- створення непереборних перешкод для інтеграції музейної галузі країни в світовий, передовсім європейський, культурний простір.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що наміри з децентралізації видаткових повноважень у соціально-культурній сфері є поспішними й такими, що суперечать актуальним завданням розвитку Української Держави, створення національного культурного продукту й протидії ідеологічним кампаніям окремих сусідніх країн, спрямованих на фальсифікацію історичного минулого, культивування зневажливого ставлення до національної спадщини. У найближчій перспективі це призведе до незворотних втрат і катастрофічних наслідків у соціально-гуманітарній сфері. Розцінюємо подібні пропозиції як реальну спробу антиукраїнських сил послабити національну культуру, а отже й Українську Державу загалом, у протистоянні із зовнішніми загрозами.

Звертаємося до Вас, перших посадових осіб України, які покликані стояти на сторожі Конституції України й гарантувати збереження національної ідентичності й всебічний розвиток національної культури, з переконливим проханням **вжити заходи щодо вилучення антиконституційних, і загалом антиукраїнських новел із проекту Державного бюджету України**, доручити відповідним державним органам провести найближчим часом консультаційні зустрічі з членами Музейної ради при Міністерстві культури України, Українського комітету ІКОМ, директорами національних закладів культури, музейними експертами з метою аналізу ситуації і напрацювання ефективної антикризової програми розвитку музейної галузі в короткостроковій перспективі, що забезпечить належне функціонування національних закладів культури в підпорядкуванні Міністерства культури України.

З повагою, члени Музейної ради:

Ігор ПОШИВАЙЛО, голова Музейної ради при Міністерстві культури України, заступник генерального директора з наукової роботи Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України

Зоряна БІЛИК, заступник директора з питань музейного розвитку Львівського музею історії релігії

Віра ВІНОГРАДОВА, генеральний директор Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, заслужений працівник культури України

Людмила ГУБІАНУРІ, завідувач відділу «Літературно-меморіальний музей Михайла Булгакова» Музею історії міста Києва

Надія КАПУСТИНА, директор Дніпропетровського національного історичного музею імені Дмитра Яворницького, заслужений працівник культури України

Сергій ЛАЄВСЬКИЙ, директор Чернігівського історичного музею імені Василя Тарновського, Президент Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ІКОМ)

Любов ЛЕГАСОВА, заступник генерального директора з наукової роботи Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років»

Юлія ЛИТВИНЕЦЬ, головний зберігач фондів Національного художнього музею України, секретар Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ІКОМ)

Світлана ОСТАПОВА, директор Одеського муніципального музею особистих колекцій імені Олександра Блещунова, член Міжнародної ради музеїв ІКОМ

Владислав ПІОРО, голова Правління ГО «Український центр розвитку музейної справи»

Олена СЕРДЮК, генеральний директор Національного заповідника «Софія Київська», віце-президент Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України

Світлана СТРЕЛЬНІКОВА, генеральний директор Національного науково-дослідного реставраційного центру України, заслужений працівник культури України

Тетяна ТКАЧЕНКО, директор Кіровоградського обласного художнього музею, віце-президент Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ICOM)

Юрій ЧОРНОБАЙ, директор Державного природознавчого музею Національної академії наук України, академік Лісівничої академії наук України, дійсний член Української екологічної академії наук, член Міжнародної ради музеїв ICOM, доктор біологічних наук, професор

Галина ЧУМАК, директор Донецького обласного художнього музею, віце-президент Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв (ICOM), заслужений працівник культури України